

Register

Avd. Sida.

5. 1. Rätteggångarna med drängarna Lars Nilsson från Yddinge och

Urtima Ting med Bara Härad.

År 1811. den 25. Juni infant sig underskrifne Öfwer Auditeur och särskilte domhafwande i Orten å Rådhuset i Lund, för at, med biträde af dessa Häradets Nämde män: Jöns Persson i Kabbarp, Jöns Jepsson i Nordanå, Christen Andersson i Lilla Mölleberga, Mårten Olsson och Bengt Andersson i Hjerup, Christopher Andersson i Mariedahl och Ola Andersson i Burlöf, ransakning wid Urtima Ting med Bara Härad företaga, i efterföljande mål.

Uti ankommen Skrifwelse af den 18 de §1. dennes, har Kgs. Befs. Hfde. i länet begärt, at ransakning måtte företagas wid utsättande Urtima Ting, om drengarne Lars Nilsson från Yddinge och Anders Pålsson från Hyby, hwilka, enligt skriftelig anmälan af Herr Kyrkoherden och Teol. Candidaten Magistern And. Ericsson, wid en uti Hyby Kyrka den 9 de dennas tilämnad Socknestämman, rörande förstärknings manskapets utgörande, skola sig otilbörligt förhållit och all utlottning af samma manskap bestridt, hwadan bemälte drängar blifwit gripne och i fängsligt färwar å Malmö Slotts häckte insatte.

Af sådan anledning har denna dag till undersökningar blifvit berämd, samt drängarne Lars Nilsson och Anders Pålsson under bevakning hitförde och i Stadshäktet förvarade, derifrån de nu, genom Åklagarens, tillförordnade Kronofogdens Herr Academie Bokhållaren Lindforbs föranstaltande, till Rätten upbragtes; hwarefter Särskilte domhafwanden upläste ej mindre Kgs Befs Hfde. Ofwanberörde Skrifwelse, än Herr Kyrkoherden Ericssons Embets Memorial angående händelsen samt det wid Socknestämman hålne Protocoll, hwilka, med skrifwelsen befogade, här intagas; så lydande.

Litt. A.

Ödmjukaste Memorial!

Efter gudstjenstens slut etc.

Sedan de tiltalade drengarne Lars Nilsson 29 år gammal, född i Genarps Socken och Anders Pålsson 27 år gammal född i Kyrkoheddinge Socken, bägge af god kroppsbeskaffenhet, undfått alfwarlige föreställningar, att

följa sanningen, erkänna de bägge friwilligt, at wid förenemde Sockenstämman, lika med öfrige närwarande efter gudstjenstens slut i Kyrkan qwarbliwne drengar, hafwa wägrat ingå uti lottning till förstärkningsmanskap, innan alla lösdriware blifwit först tagne samt anbefalde Roterungen upställd, skall wägran härlett sig från Allmogens origtigt fattade begrepp i ämnet, men Lars Nilsson och Anders Pålsson bestrider, på tilfrågan, at något buller och oljud wid tilfället af dem föröwades.

Herr Bokhållaren Lindforhs begär at såsom wittnen få afhörde Inspektoren Carl Wilhelm Wiberg och Ladufogden Jöns Nilsson på Klågerup samt Målare gesällen Nils Malm här i Staden; Och som de befunnos ojäwige, kunde Urtima Her Rn en slik begäran icke förwägra, hwadan bemälte Personer efter aflagd Ed och erhållne warningar i nedanstående ordning särskilt hördes, samt berätta;

1. Inspector Wiberg: att, ehuru wid Socknestämman i Hyby, samtel. närwarde drengar warit högtalige och motsagt Lottningen till förstärknings manskapet, hafwa likwäl Lars Nilsson och Anders Pålsson i synnerhet fört Ordet, i frågan derom; men Herr Kyrkoherden Ericsson förmådde dem dock alla till tystnad, genom flere förnyade tillsägelser, så at något vidare oljud eller buller icke timade.

2. do Ladufogden Jöns Nilsson : gör lika berättelse med förra wittnet, ehuru i så måtto derifrån skiljagtig; att någre flere dem wittnet icke kunnat urskilja, warit wid tilfället lika högtaliga, som Lars Nilsson och Anders Pålsson.

3. e Målargesällen Malm: instämmer i förre wittnens ut-sagor, med den åtskillnad, at utom bägge tiltalade, blott en annan närwarande af honom okänd, warit särdeles högljudd.

Wittnens berättelser uplästes och af dem erkändes, utan minsta förändring.

Som det redan lidit sent på aftonen, beslöt Urtima Hds Rn, at åter sammanträda nästa Torsdag den 27de den-nas kl.10.f.m. hwaremellertid Åklagaren, på sin begäran, tilstaddes, att skriftligt slut påståender i målet för-

fatta och å nämde tid inlämna, sedan han emot de Tiltalade icke anser nödigt flere wittnen begagna; derefter Lars Nilsson och Anders Pålsson återfördes till Stadsfängelset, samt Urtima Hds Rn åtskiljdes.

Den 27de Junii

Sammanträdde åter å förenande ställe Urt. Tings Rättens Ordförande och Ledamöter.

§.2.

Sedan tiltalade Drängarne Lars Nilsson och Anders Pålsson blifwit för domstolen uphämtade, androg Actor Herr Academico Bokhållaren och ^{vise} Kronofogden Lindfors, det han nu wore beredd aflemna hufwudsakeligt yttrande och i anledning deraf påstod, at som Lars Nilsson och Anders Pålsson, genom sitt wägrande at fullgöra innehållet af Kongl. Majtst. Nådiga författning om förstärknings manskapet, uppenbarligen motsatt sig Kgens Befs Hdes Bud, the altså likmätigt 6 Cap. 2§. M. Bal. måtte denna deras brottslighet umgälla med 40 par Spö eller deremot swarande Fängelse med watten och bröd.

De anklagade anhålla om befrielse från Kroppsstraff samt at ifrån fängelset lösgifwas, enär åtalade förseelsen, i deras tanka, icke warit af någon grof beskaffenhet.

Wederbörande afträdde och åter förekallade fingo afhöra detta domstolens;

Utslag.

Af tiltalade Drängarne Lars Nilsson och Anders Pålssons egne friwillige erkännande, och afhöde wittnens utsager; jemförde med Herr Kyrkoherden Magister Ericssons skrifteliga berättelse om förloppet wid den i Hyby Kyrka den 9. innewarande månad hållne Socknestämma, till justering af den förteckning som blifwit uprättad å dem, hwilka woro lottning underkastade, till utgörande af anbefalte förstärkningsmanskapet, har Urt. Hds Re wäl å ena sidan inhämtat, at förenämde Tiltalade jemte flere tillstädeskomne drängar, utan at dertill wara anammade eller till Socknestämman kallade, yttrat sådane tänkesätt, som innehöllo ett wägrande at fullgöra Kgs Befs Hfdes, uppå Kongl. Majts nådiga wilja i besagde ämne, grundade be-

fallning; men som å andra sidan förekommen, att desse Drängar icke bewisligen uti Kyrkan sig infunnit i af-sigt at motsätta sig verkställigheten af denna befallning, hwarom då icke ens frågan varit, utan troligare derstädes efter slutad Gudstjenst qwarstadnat af nyfikenhet i at blifwa underrättade om det beslut, som i afseende på lottningen möjeligen kunde widtagas, samt följagtet endast obudne sig inblandat i öfverläggningen om ett ämne, hwari de, såsom dem rörande, icke utan skjäl trodt sig berättigade at tala; Altså och emedan detta Iars Nilsson och Anders Pålssons förhållande icke lämpeligen kan hänföras till de händelser, Iagen i 6 Cap. 2.§. M. B. omtalar, enär både upsåt och verkställighet af så beskaffad olydnad å deras sida saknas; Ty och med ogillande af Actors emot dem efter berörde Iagens rum gorde ansvars påstående, pröfwar Urt. Tings Rätten, likmätigt 3 Cap. 4.§. M. B. och 43. puncten i Kongl. Förklaringen den 23. Martii 1807. rättwist, i stället sakfälla Iars Nilsson och Anders Pålsson, hwilka, efter hwad wittnen utsagt, fört Ordet för öfrige Drängarne samt dergenom hindrat Socknestämmans fullbordande och således under församlingens närvaro, förargelse åstadkommit, at hwardera derföre böta Åtta Rsd. 16 s i Särskiftes, samt uti Hyby Sockne Kyrka undergå en Söndags Böter uppenbar Kyrkopligt. 8.16-

Dock blifwer detta Utslag, i anseende till målets angifne grofwa egenskap, likmätigt 25 Cap. 5.§. M. B. Kongl: Majsts Rikets Föglöfte Götha Hof Rätts vidare Högrättwisa pröfning ödmjukast understäldt; och komma bägge de tiltalade, at under afbidan på Fögbemälte Rätts yttrande, förwaras å Malmö Slott, dit de med domhafwandens öppna förpassning genast böra insändas. 8.16-

Efter afkunnandet, förklarade de tiltalade sig nöjde med Utslaget - och Actor tillsades, at om deras affärdande till Malmö genast föranstalta.

Urtima Tings Rättens Ordförande och Iedamöter åtskiljdes. - Ut supra.

På Bara Fds Urt. Tings Rätts wägnar.

Carl A. Baroott

År 1811 den 13 Augusti hölls Rådstufvu Rätt
å Citadellet.

Närvarande:

Ordförande, herr Commerce Rådet Borgmästaren och Riddaren
Nordlindh.

Ledamöter: herrar Rådmännen L. Löhman, Advocat Fiscalen
H.A. Falkman, J. Willander och E.J. Möller.

Vid protocollet Joh. Knutsson.

§ 1. S.d. Uti Skrifvelse från Lund af den 9 den-
nes, har Kongl. Majsts Höglofte Götha Hof Rätt antydt
R.R. att förekalla å Slottet härstädes häcktade dreng-
arne Iars Nilsson från Yddinge och Anders Pålsson från
Hyby, hvilka af Bara Härad's Höglofte Tings Rätt dömdes
för åstadkommen förargelse i Hyby Kyrka Söndagen den
9 Juni, då vid Sockne Stämman bort förekommit fråga om
Förstärknings manskapets utgörande,
Högloft Kongl. HofRätten, utan att för närvarande ingå
i pröfning af H.Rts berörde uttalande, likväl i anled-
ning af Advocat Fiscals Embetets anmärkningar, att af
den vid denna domstol, rörande de i orten förefallne
oroligheter, hållne undersökning, sannolika och besvä-
rande omständigheter voro emot Iars Nilsson och Anders
Pålsson förekomne, det de äfven skola varit i förbund
med den öfriga Allmogen som anstält och utfört de här
i Länet timade orolige upträden, ansett böra, till sä-
kert utrönande, huruvida dessa tilltalade varit i för-
ening med drengarne i Bara om den olagliga öfverens-
kommelsen att hindra verkställigheten af den anbefall-
te utskrifningen till Förstärknings manskap, vid denna
domstol undergå närmare Ransakning, I hvilket afseende
så väl Advocat Fiscals Embetets härom till Högloft.
Kgl. HofRätt ingifne Memorial som Bara Hds.Rts. Ran-
sakning och öfrige i målet inkomne handlingar blifvit
R.R. tillstälde, med åläggande, att sedan all den up-
lysning om de anklagades förhållande som kan erhållas,
blifvit sökt, icke allenast undersökningen derom utan
också förberörde handlingar, till Högloft. Kgl. HofRätt
ofördröjligen insända.

I anledning häraf och i Actor Stads

Fiscalen Isac Malmborgs närvaro, inställdes för Rätta föromnämde Lars Nilsson och Anders Pålsson samt hördes.

1. drengen Anders Pålsson från Pyby som både efter egen upgift och af vad synas kunde, nu är mycket siuk, erkände han efter ärhållen förmaning att följa sanningen, att han om Lördagen den 8 Junij varit på den hos Åboen Pehr Johansson i Bara hållne drengsamling, men föregifver att han skall blifvit budad till så kalladt Sommarlag, och skall han icke känt annan afsigt med denna samling samt ej heller deltagit i drengarnes dervid förehafde öfverläggningar, af den orsak, att han vid sin ankomst till Bara blifvit varse en dreng som hade en Tobaks pipa, hvilken Anders för 3^{ne} år sedan mistat och med hvars återfående han hela tiden sig mäst syslosatt och skall han först på hemvägen från Bara af de öfrige hybydrengarne fått kunskap om deras fattade Beslut, att vid Sockne Stämman motsäga utlottningen, derom han, på fråga säger sig icke hafva underrättat eller samtalat med sin husbonde och vill ej medgifva det han på något sätt sökt afhållit denne från bevistandet af Sockne Stämman dervid han tror honom hafva varit tillstädes, ei, heller kan Anders Pålsson uplysa, hvarföre de flästa Åboerne från Sockne Stämman uteblifvit.

Widare tillstår Anders Pålsson att han en eller två dar efter Sockne Stämman varit, efter budskickning närvarande i Wismarlöf, då den öfverenskommelse träffades som drängen Lars Larsson från Bara, enligt förra undersöknings protocollet för den 5 dennes § 16, omtalat och enligt hvilken drängarne, då någon Militair blefve synlig, skulle samlas, och den i bland dem, som derom först ärhöll kunskap sådant för de öfrige kungöra, dock säger Anders, att han sökt undvika denna samling, men hotad med pantning, måst dervid infinna sig, utan att hafva inblandat sig i öfverläggningen, varom han föröfrigt ei skall äga kännedom.

För att vinna närmare uplysning rörande Anders Pålsson före kallades häktade drengarne N° 18. Lars Larsson N° 247 Hans Olsson N° 248 Wärten Bengtsson från Bara hvilka särskildt hörde gemensamt öfverensstämda att Anders Pålsson öfver varit båda de samlingar han

sielf upgifvit, utan att någon af dem erindrade sig om han dervid i något beslut, eller i öfverläggningarne deltagit annorlunda än att de alla varit öfverens, och hade Anders således icke yttrat sig vara af annan mening än de öfriga men så till ---- säger Mårten Bengtsson, att han sett Anders Pålsson vara under samlingen i Bara ute på gården syslosat med en pipas återfående.

Härförutom tillfrågades Anders Pålsson: Om han bevistat Sockne Stämman i Bara den 9 Juni eller om någon af Bara drängarne infant sig vid Sockne Stämman i Hyby Svar: Nej.

Hvem som updragit eller tillstyrkt honom att i Hyby Kyrka föra ordet i et ämne till hvars afgörande han hvarken var kallad eller skulle höras? Svar: härtill skall han icke af någon blifvit upmanad ej heller hafva talat mer eller i annat än de andra ehuru han stått främst.

Om han känner huru vida någon utlängsk eller främmande sökt upvigla drengarne att ej ingå på lottningen? Svar: Nej.

Att kunna förmå Anders Pålsson till någon upriktigare bekännelse var icke görligt hälst dess siuklighet äfven lade derföre hinder i vägen.

2. Drengen Lars Nilsson från Yddinge: att han icke varit på någon samling rörande lottning eller utskrifning före Sockne Stämman i Hyby, och känner hvarken till någon öfverenskommelse att bestrida lottningen, eller att sätta sig upp emot Militairen och vet icke orsaken hvarföre de flästa Åboerne från Sockne Stämman uteblifvit, utom hvad angår dess husbonde, som den dagen var bortrest, att föra ordet vid Socken Stämman skall ej varit honom updragit, också skall han icke talt mer än andra som varit känd af Kyrkoherden och derföre blifvit namn angifven.

Föruträmde Lars Jansson Hans Olsson och Mårten Bengtsson förekallades och gemensamt med Anders Pålsson medgifver att Lars Nilsson hvilken lyder under Klågerup men de öfrige under Torups gods icke bevistat någon af deras samlingar, och kunde i öfrigt oagtadt

flera åställda fragor, någon närmare uplysning af Lars Nilsson icke erhållas.

Samteliga hörde blefvo till sina fängelse rum återförde.

då något vidare således icke är att tillgöra, skall detta protocollet utskrifvas och, jemte Rätten till handa kommena handlingar, till Kongl. Majts och Rikets Föglofte Götha HofRätt i Lund insändas. Ut supra.

C. Nordlindh.

J. Johman

H.A. Falman.

Wiellander.

Elis J. Möller.

Joh. Knutsson.

N° 3.Malmöhus Län.Ink: d.5.Aug.1811.

Herr HofRätts Rådet Tegman

Herrar Assessorer von Strokirek, Anselius, Baron
Leijonhufvud, von Zweigbergk Wörcke Odencrantz.

Kongl. Majts och Rikets Götha HofRätts Utslag öfver
Drängarne Anders Pålsson från Pyby och Lars Nilsson
från Yddinge, som vid Urtima Ting i Bara Härad un-
dergått ransakning, för det de vid i Pyby Kyrka den
9.sistlidne Junii tillämnad Socknestämman, angående för-
stärknings manskapets utgörande, otillbörligt sig för-
hållit och bestridt all utlottning af samma manskap;
Och har, sedan Actor Academie Bokhållaren vice Krono-
fogden Lindfors å de tilltalade yrkat ansvar, för det
de genom deras vägrande att fullgöra innehållet af
Kongl. Majts Nådiga Författning om förstärknings man-
skapet, skola uppenbarligen satt sig emot Konungens
Befallnings Hafvandes Bud, Urtima Härads Rätten genom
genom Utslag den 27de i nämde Månad, ansett Anders
Pålsson och Lars Nilssons förhållande icke kunna hän-
föras till de händelser, Iagen i 6 Cap. 2.§. M. B.
omtalar, men deremot, med åberopande af 3. Cap. 4. §.
M. B. och 43. puncten i Kongl. Förklaringen den 23
Mars 1807. dömt desse tilltalade fördet de skola hind-
rat Socknestämmans fullbordande och under församling-
ens närvaro åstadkommit förargelse, att hvardera böta
Åtta RD 16 skil: samt en söndag undergå uppenbar Kyr-
kopligt; hvilket Utslag Urtima Härads Rätten, med åbe-
ropad anledning af 25. Cap. 5. §. Rgs Balken underståldt
Kongl. Hof Rättens pröfning; hvarefter, sedan ytterli-
gare undersökning vid Rådstugu Rätten i Malmö blifvit
värkställd, tillförordnade Advocat Fiscalen Härads
höfdingen Adle och Jagfarne Freric Söderblom Slutpå-
stående aflemnad; Gifvet i Lund den 3. September 1811.

Då ansvar blifvit yrkat å tilltalade Anders Pålsson och
Lars Nilsson, för det de skola satt sig emot Konungens
anstalter till Rikets försvar, hade det, enligt Kongl.
Brefven d: 22. November 1749. och den 22. Mars 1803.
tillkommit Urtima Härads Rätten att endast i målet

Ransaka och öfverlämna det samma till Kongl. Hof Rättens afdömande; hvadan ock Urtima Härads Rättens Utslag ogillas. Sedan den ytterligare undersökning, som Advocat FiscalsrÅmbetet, Memorial den 9de sistlidne Augusti funnit nödig, blifvi vid Rådstugu Rätten i Malmö verkställd, Protocollet deröfver insändt och sluteligt utlåtande från Advocat Fiscal Åmbetet inkommit, möter icke hinder för målets afgörande, det Kongl: Hof Rätten altså företager. Af Ransakningen inhämtas, huru som Kyrkoherden Anders Ericsson, hos Konungens Befallnings Hafvande i Jänet anmält, att sedan, vid ofvanberörde i Hyby Kyrka den 9de sistlidne Junij tilllämnade Socknestämman, få af Åboerne i församlingen, men större delen af Drängarne tillstädes kommit, och Kyrkoherden, vid underrättelse, att en och annan Åbo sig infunnit, som för trängsel ej kunde framkomma till bordet, kungjort, att Drängarne den gången icke voro kallade att öfvervara Socknestämman, som endast hade till föremål, att Åboerne skulle afhöra, godkänna och underskrifva den redan uprättade förteckning å manbare personer; Så skall, efter det någon af hopen svarat, att de då kunde gå sin väg, de tilltalade yttrat, Iars Nilsson: "Jag har lust att bli kvar och se, om min Husbonde vågar att förskrifva mig; Jag är icke såld, utan om jag vill, kan jag flytta till michaeli"; Samt Anders Pålsson: "Vi underkasta oss alldrig någon Tottning och ingen af oss går ut förrän Adelsmännen hafva uppsatt sine Rotekarlar, hvilka först böra utgå och om det behöfs, så gå vi alla."

Anders Pålsson har ärkänt, att han varit tillstädes ej mindre vid den sammankomst Drängarne i Bara By, dagen före Socknestämman hållet hos Åboen Per Johansson i samma By och vid hvilket tillfälle, på sätt den vid Malmö Rådstugu Rätt särskildt verkställde ransakning öfver de i orten deromkring timade upträden utvisar, Drängarne fattat det beslut, att icke undergå Tottning till utgörande af förstärkningsmenskap, derom Anders Pålsson likväl, enligt sitt föregifvande, ej skall med de öfrige sig förenat, än äfven vid den, en eller två dagar efter Socknestämman, hållne samling, då öfverenskommelse träffats, att Drängarne, när någon Militaire blev synlig, skulle samlas och den ibland dem, som der-

om först ärhöll Kunskap, Kungöra sådant för de öfrige; dock skall Anders Pålsson, efter hvad han sjelf påstått, icke inblandat sig i denna öfverläggning; Hvarjemte bägge de tilltalade vidgått, att de, vid ofvannämde Socknestämman, lika med öfrige efter Gudstjenstens slut i Kyrkan qvarblifne Drängar, hafva vägrat ingå i Lottning till förstärkningsmanskap, innan alla Lösdrifvare blifvit först tagne och den anbefallda roteringen uppställd, hvilken vägran skall härledt sig från Allmogens origtigt fattade begrepp i ämnet; Och hafva i Målet afhörde Wittnen, Inspektoren Wiberg, Ladufogden Jöns Nilsson och Målare Gesällen Malm intygat, att de tilltalade varit vid Socknestämman högtalige och motsagt Lottningen till förstärkningsmanskapet. - Detta, med hvad ransakningen vidare innehåller, har Kongl. Hof Rätten öfvervägat: och emedan Anders Pålsson och Lars Nilsson, enligt deras bekännelse och Wittnens utsagor, äro förvundne att hafva vid Socknestämman i Hyby Kyrka den 9de nästlidne Junij motsagt Kongl. Majts utfärdade Nådiga Påbud, angående förstärkningsmanskapet samt Anders Pålsson, att derjemte hafva deltagit i samlingar, där obehöriga och Iagstridige öfverenskommelser blifvit träffade; ty pröfvar Kongl. Hof Rätten, förmågo af 6. Cap. 2. §. sista momentet Missgernings Balken, rättvist, döma dem, Drängarne Anders Pålsson från Hyby och Lars Nilsson från Yddinge, att för deras berörde brottsligheter, Straffas i Länets Krono Häckte den förre med Tjugu och den sednare med Tolf dagars fängelse vid vatten och bröd; Dock blifver detta Utslag Kongl. Majts Nådiga pröfning i Underdånighet hemställdt. År och dag förutskrifne.

Gustaf Tegman.

J.v. Strokirek.

Åke Anselius.

Baron Lejonhufvud.

A. Zweigbegtz.

J.I.Wörcke.

T. Aug. Odencrantz.